

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 205/08-51

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. februára 2009 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti JUDr. I. O., B., zastúpeného advokátkou JUDr. Z. M., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 293/2007 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. I. O. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 293/2007 p o r u š e n é b o l o .

2. JUDr. I. O. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € [slovom tisíc eur (30 126 Sk)], ktoré je Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia JUDr. I. O. v sume 223,46 € [slovom dvestodvadsaťtri eur

a štyridsaťšesť centov (6 732 Sk)] na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Z. M., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý uhradiť trovy konania v sume 223,46 € [slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov (6 732 Sk)] Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky na účet č. ... vedený v Štátnej pokladnici do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. marca 2008 doručená sťažnosť JUDr. I. O. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v odvolacom konaní vo veci vedenej Okresným súdom Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 10 C 171/1994.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že 7. septembra 1994 podal okresnému súdu návrh proti odporcovi P., a. s., N. (po zmene obchodného mena poisťovňa U., a. s., B.), na určenie neplatnosti zrušenia pracovného pomeru v skúšobnej dobe a náhradu ušlej mzdy. Okresný súd rozsudkom z 12. septembra 2001 určil, že zrušenie pracovného pomeru v skúšobnej dobe zo strany odporcu 25. augusta 1994 je neplatné a pracovný pomer ďalej trvá. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 9 Co 64/2002 z 15. januára 2003 rozsudok zmenil tak, že návrh zamietol. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v dovolacom konaní rozsudkom sp. zn. 4 Cdo 153/2003 z 31. marca 2004 zrušil rozsudok odvolacieho súdu. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 9 Co 349/2004 z 8. decembra 2005 opäť rozhodol tak, že prvostupňový rozsudok zmenil a návrh zamietol. Najvyšší súd v dovolacom konaní rozsudkom sp. zn. 1 Cdo 92/2006 z 28. marca 2007 opäť zrušil rozsudok krajského súdu. Odvolacie konanie je na krajskom súde vedené pod sp. zn. 9 Co 293/2007.

Uznesením č. k. IV. ÚS 205/08-20 z 3. júla 2008 ústavný súd ustanovil sťažovateľovi za právnu zástupkyňu v konaní pred ústavným súdom advokátku JUDr. Z. M., B., ktorá doplnila sťažnosť a uviedla, že sťažovateľ žiada, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 293/2007 porušil ústavné práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručených v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Krajskému súdu v Bratislave sa prikazuje, aby v konaní sp. zn. 9 Co 293/2007 konal bez prieťahov v súlade s príslušnými ustanoveniami O. s. p.

Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 100 000 Sk, ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Krajský súd v Bratislave je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania na účet advokátky JUDr. Z. M., B., č. ... vedený vo V. a. s. B. vo výške 6 732 Sk do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť po jej doplnení predbežne prerokoval a uznesením z 20. novembra 2008 ju prijal na ďalšie konanie.

Vzhľadom na oznámenie právnej zástupkyne sťažovateľa a predsedníčky krajského súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predsedníčka krajského súdu vo vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr. 3356/2008 z 20. januára 2009 uviedla, že zotrváva na vyjadrení zaslanom ústavnému súdu 4. júna 2008. Vzhľadom na odstup času doplnila, že krajský súd rozhodol vec rozsudkom č. k. 9 Co 293/2007-309 z 20. novembra 2008. Vo vyjadrení zo 4. júna 2008 sa uvádza:

„ ... sťažnosť napadla prvýkrát na odvolací súd, a to ešte na bývalý Mestský súd v Bratislave, dňa 31. 10. 1995 (predkladaná správa č. l. 32 spisu).

Tento odvolací súd uznesením č. k. 13 Co 338/1995-39 zo dňa 22. 12. 1995, napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, ktorý opätovne rozhodol rozsudkom č. k. 10 C 171/2001-170 zo dňa 12. 09. 2001 a v dôsledku podania odvolania odporcom (č. l. 175 spisu), bol spis predložený Krajskému súdu v Bratislave dňa 14. 02. 2002 (predkladaná správa č. l. 199 spisu).

Dňa 13. 03. 2002 bola daná úprava člena senátu za účelom vytýčenia termínu pojednávania, ktorý bol predsedníčkou senátu určený na deň 02. 10. 2002. V tento deň bolo pojednávanie odročené z dôvodu neúčasti zástupcu odporcu (čerpanie dovolenky) a ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo dňa 15. 01. 2003, na ktorom i odvolací súd rozhodol. Spis bol vrátený súdu prvého stupňa dňa 14. 02. 2003, následne bolo navrhovateľom podané dovolanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zrušil, vec mu vrátil na ďalšie konanie a Krajskému súdu v Bratislave bola vec opätovne doručená dňa 27. 10. 2004 (predkladaná správa na č. l. 240 spisu).

Dňa 03. 11. 2004 bola daná úprava na vytýčenie termínu pojednávania na deň 24. 03. 2005, v ktorý deň bolo odvolacie pojednávanie odročené na 09. 06. 2005 za účelom vypočutia svedkov. Ďalšie pojednávanie (dôvod nedostavenia sa predvolaných svedkov) bolo odročené na 08. 12. 2005, v ktorý deň i odvolací súd rozhodol.

Dňa 16. 01. 2006 bola vec vrátená súdu prvého stupňa. Vo veci opätovne navrhovateľ podal dovolanie a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, bol opätovne rozsudok odvolacieho súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

Dňa 18. 06. 2007 bola vec predložená odvolaciemu súdu (č. l. 286 spisu), následne bola vznesená námietka zaujatosti navrhovateľom (17. 09. 2007) voči predsedovi senátu 9 Co ako i jeho členkám.

Dňa 02. 11. 2007 bola daná úprava na doručenie uznesenia navrhovateľovi (uloženie poplatkovej povinnosti za vznesenú námietku zaujatosti), ktoré uznesenie napadol odvolaním a Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením rozhodol (odvolanie odmietol) a vec vrátil odvolaciemu súdu dňa 23. 04. 2008. Na to po vyjadrení predsedu senátu, ako i členiek senátu 9 Co, vec bola predložená Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky dňa 02. 05. 2008 (č. l. 299 spisu), ktorý rozhodol 05. 05. 2008 a spis vrátil odvolaciemu súdu dňa 13. 05. 2008.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom súdneho konania je návrh na určenie neplatnosti zrušenia pracovného pomeru v skúšobnej dobe a náhradu mzdy. Tento typ konania nemožno považovať za právne zložitý, pretože ide o bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, a posudzované konanie ústavný súd nepovažuje ani za skutkovo zložitý. Podľa povahy veci ide o vec, ku ktorej treba pristupovať s osobitnou starostlivosťou, pretože ide o rozhodovanie o pracovnom vzťahu sťažovateľa a o jeho mzdových nárokoch.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd zo súdneho spisu zistil, že sťažovateľ čiastočne prispel k predĺženiu odvolacieho konania, keď 17. septembra 2007 nedôvodne namietal zaujatosť predsedu senátu krajského súdu. Iné skutočnosti, ktorými by sťažovateľ prispel k predĺženiu konania, ústavný súd nezistil.

Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného krajského súdu. Pri posudzovaní postupu krajského súdu ústavný súd vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry (II. ÚS 3/00, II. ÚS 156/03), podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou príslušného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie k odstráneniu právnej neistoty účastníka konania.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 10 C 171/1994 a spisu krajského súdu sp. zn. 9 Co 293/2007 ústavný súd zistil, že vec sa nachádzala na krajskom súde z dôvodu podania odvolania sťažovateľa proti rozsudku súdu prvého stupňa štyrikrát. Prvýkrát od 31. októbra 1995 do 22. decembra 1995, keď krajský súd rozhodol uznesením č. k. 13 Co 338/95-39 tak, že zrušil prvostupňový rozsudok a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie. Druhýkrát bol spis s odvolaním predložený krajskému súdu 14. februára 2002. Krajský súd rozhodol rozsudkom č. k. 9 Co 64/02-226 z 15. januára 2003 tak, že napadnutý medzitémny rozsudok zmenil a návrh na určenie neplatnosti zrušenia pracovného pomeru v skúšobnej dobe zamietol. Na dovolanie sťažovateľa najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 4 Cdo 153/03 z 31. marca 2004 rozsudok krajského súdu z 15. januára 2003 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že krajský súd, ktorý sa odchýlil od skutkových zistení súdu prvého stupňa, mal dokazovanie sám opakovať alebo ho aj doplniť a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov. Preto považoval skutkové a na ne nadväzujúce právne závery odvolacieho súdu za predčasné.

Vec bola opäť predložená krajskému súdu 27. októbra 2004. Krajský súd rozhodol rozsudkom z 8. decembra 2005 tak, že zmenil medzitýmny rozsudok súdu prvého stupňa a návrh na určenie neplatnosti zrušenia pracovného pomeru v skúšobnej dobe zamietol. Sťažovateľ podal proti tomuto rozsudku dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 1 Cdo 92/2006 z 28. marca 2007 tak, že rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V tomto rozsudku najvyšší súd vytkol krajskému súdu, že sa dôsledne neriadil ustanovením § 132 Občianskeho súdneho poriadku v spojení s § 157 Občianskeho súdneho poriadku, keď odvolací súd v rozsudku poukázal na dôvody uvedené v predchádzajúcom rozsudku, ktorý bol dovolacím súdom zrušený s tým, že mu vec bola vrátená na ďalšie konanie. Rozsudok krajského súdu zrušil aj z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci.

Spis bol opäť predložený krajskému súdu 18. júna 2007. Sťažovateľ podaním zo 17. septembra 2007 vzniesol námietku zaujatosti proti predsedovi senátu krajského súdu z dôvodu, že tento sa už zúčastnil rozhodovania odvolacieho súdu, a tieto rozhodnutia boli dovolacím súdom zrušené. Preto žiadal, aby po tretíkrát rozhodoval o jeho odvolaní iný senát krajského súdu. Uznesením z 2. novembra 2007 krajský súd uložil sťažovateľovi uhradiť súdny poplatok za podanú námietku zaujatosti. Sťažovateľ podal proti tomuto uzneseniu odvolanie, ktoré bolo 12. decembra 2007 predložené najvyššiemu súdu. Uznesením z 19. marca 2008 najvyšší súd odvolanie odmietol. Dňa 24. apríla 2008 sa k námietke zaujatosti vyjadrili všetci členovia senátu krajského súdu. Uznesením z 5. mája 2008 najvyšší súd rozhodol, že sudcovia krajského súdu, ktorí sú členmi senátu „9 Co“, nie sú vylúčení z prerokovania a rozhodovania veci. Dňa 26. júna 2008 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 20. november 2008. Na tomto pojednávaní krajský súd vyhlásil rozsudok, ktorým napadnutý medzitýmny rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že návrh na určenie neplatnosti zrušenia pracovného pomeru v skúšobnej dobe zamietol.

Ústavný súd ďalej konštatuje, že v konaní nezistil také obdobia, ktoré by bolo možné označiť ako obdobia neodôvodnenej nečinnosti krajského súdu v odvolacom konaní. Vzhľadom na to, že tieto konania nadväzovali na využitie procesných oprávnení sťažovateľa, nemožno pripísať doterajšiu dĺžku konania len na vrub krajskému súdu.

Ústavný súd však prihliadol na tú skutočnosť, že dovolací súd dvakrát zrušil rozsudok krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, čo sa premietlo do dĺžky súdneho konania. Preto ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd svojím nesústređeným postupom, keď mu dovolací súd opakovane vytkol tie isté pochybenia, prispel k neprimeranej dĺžke súdneho konania, a tým spôsobil zbytočné priet'ahy. Preto ústavný súd rozhodol, že postupom krajského súdu v odvolacom konaní bolo porušené základné právo s'ťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože odvolacie konanie vedené pod sp. zn. 9 Co 293/2007 bolo v čase rozhodovania ústavného súdu o s'ťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd nevyhovел návrhu s'ťažovateľa, aby prikázal krajskému súdu konať v tejto veci bez zbytočných priet'ahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk (3 319,39 eur). Sťažovateľ v tejto súvislosti poukázal hlavne na dĺžku odvolacieho konania.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Ústavný súd síce prihliadol pri svojom rozhodovaní na celkovú dĺžku konania, avšak relevantným obdobím, ktoré posudzoval z hľadiska zbytočných prieťahov v konaní a porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bolo len konanie pred krajským súdom.

Zohľadňujúc doterajšiu dĺžku súdneho konania a konštatované zbytočné prieťahy ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 1 000 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním ustanovenou advokátkou JUDr. Z. M., B. Ústavný súd ich priznal za dva úkony právnej služby podľa § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v sume 223,46 € - za každý úkon právnej služby po 3 176 Sk (105,42 eur) a 2-krát po 190 Sk (6,31 eur) režijný paušál.

Náhradu hotových výdavkov a odmenu za zastupovanie ustanovenej advokátky je krajský súd povinný zaplatiť na účet Kancelárie ústavného súdu podľa bodu 4 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. februára 2009